

התוועדות

כבוד קדושת
אדמו"ר מנחם מענדל

וצוקל"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן
מליובאוויטש

י"ב תמוז, ה'תשל"ג

חלק ב – יוצא-לאור לש"פ חוקת-בלק, י"ב תמוז, ה'תש"פ

יוצא לאור על ידי מערכת
„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים לבריאה

שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

התמים לוי שיחי'

לרגל הכנסו לעול המצוות – יו"ד תמוז, ה'תש"פ

ולזכות אחיו ואחיותיו

חי' מושקא, דבורה לאה, מנחם מענדל,

שלום דובער, מאיר שלמה, רחל וברוך שניאור

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' ארי' לייב וזוגתו מרת חנה שיחיו איידעלקאפף

שלוחי כ"ק אדמו"ר למונטנגרו

ולזכות זקניהם

הרה"ת ר' יוסף יצחק וזוגתו מרת שושנה ברכה שיחיו איידעלקאפף

הרה"ת ר' טובי' וזוגתו מרת רבקה שיחיו פלס

הנהגה בחיי היום מתאימה להוראות תורתנו תורת חיים ובקיום מצותי עליהם
נאמר וחי בהם.

ואפילו אם תמצי לומר שלא תמיד השכל מבין הקישור שבין התחזקות
והוספה האמורה ופתרון הבעיות, הרי העיקר הוא הפועל שיפתרו מעצמן, וכן
ראו במוחש בכמה וכמה מקרים דומים לשלו, ואין לך דבר העומד בפני הרצון.
ויש ללמוד ולקבל עדוד רוח בזה מפרשת ימי הגאולה י"ב וי"ג תמוז,
גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, שבדאי ידוע לו עכ"פ
בקיזור ויכול להוודע בפרטיות בסביבתו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ חוקת־בלק, חג הגאולה י"ב תמוז הבעל"ט, הננו מוציאים לאור
חלק שני מהתוועדות י"ב תמוז ה'תשל"ג, הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון יצא לאור
לש"פ קרח וחלק שלישי י"ל אי"ה לש"פ פינחס).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות־קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו
נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

תמוז ערב חג הגאולה, ה'תש"פ,
שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע,
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2020 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5780 • 2020

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

ג

תורת חיים: נוסח התפלה (ברכת שים שלום).

עליהם נאמר וחי בהם: אחרי יח, ה.

ואין לך דבר העומד בפני הרצון: ראה זח"ב קסב, ריש ע"ב.

ב

ב"ה. טו' תמוז תשט"ז
ברוקלין

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתו הארוכה נתקבל מכתבו מט' תמוז, ומי"ש סיבה להשתיקה מפני שבטח מתקבלות ידיעות שכותבים אחרים, מובן שטעם זה ישנו לכאורה, ואף שכבר הודיעו חז"ל קדירה דבי שותפי כו', הרי ההודעה היא בכדי לתקן הדבר ולא כדי להתנהג באופן כזה, והעיקר שתהיינה **הפעולות** ככל **האפשרי** וככל **הדרוש**.

אשר ע"פ המבואר בדא"ח בענין השגחה פרטית — היינו הך, כיון שאין דבר מיותר ואין דבר חסר ורק שלאיש הישראלי ניתנה בחירה חפשית בכדי שיבחר בטוב האמיתי.

... בטח ימסרו האורחים מהתם להכא ע"ד ימי הגאולה, ויה"ר שהפ"ש שיביאו תביא לפעולות ממשיות מתאים לרצון נשיאנו הק'.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ג

ב"ה, יט' תמוז תשכ"ה
ברוקלין

האברך ... שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מד' תמוז, בו כותב אודות מצב רוחו ומחשבותיו וכו'.

וכמה מהבעיות יפתרו מעצמם ע"י התחזקות והוספה בענייני תורה ומצות,

ב

הודיעו חז"ל קדירה דבי שותפי כו': עירובין ג, סע"א. וש"ג.
ע"פ המבואר בדא"ח בענין השגחה פרטית: ראה אג"ק ח"א אגרת צד. כש"ט בהוספות סקע"ט ואילך. וש"ג.

ט. ישנו גם מנהג ישראל בשעה שמדברים באסיפת כו"כ מישראל — לומר ענין של שקו"ט (קושיא ותיורין) בגמרא. ובהתאם לכך יש להתעכב על ענין תמוה לכאורה בגמרא, שממנו למדים הוראה ברורה עד כמה נוגע חינוך קטנים וקטנות, לא רק להם ולמשפחותיהם, אלא לכל ישראל כולו:

ידוע מאמר הגמרא במסכת ב"ב⁴⁸: "זכור אותו האיש לטוב ויהושע בן גמלא שמו", ש"תיקן שיהיו מושיבין מלמדי תינוקות בכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר, ו"אלמלא הוא נשתכחה תורה מישראל". ומוכן, שזוהי זכות מיוחדת — "זכור אותו האיש לטוב", שלכן קובעים זאת בתושבע"פ, שהתורה היא נצחית, לזכרון על כל הדורות.

והגמרא מספרת פרטי המעשה — שאין הכוונה שלפני יהושע בן גמלא לא קיימו ח"ו הציווי "ושננתם לבניך"²⁰; ח"ו לומר כן, ובפרט כשמדובר בזמן שבית המקדש הי' קיים, וכמובא שם הפסוק⁴⁹ "כי מציון תצא תורה (ודבר ה' מירושלים)", ששם שימש יהושע בן גמלא בכהונה גדולה⁵⁰; אלא "שבתחלה (הי' הסדר ש)מי שיש לו אב מלמדו תורה (כמ"ש "ושננתם לבניך")", מי שאין לו אב לא הי' למד תורה".

ולכאורה, במצב כזה לא שייכת כבר המציאות ש"תשתכח תורה מישראל", כי, ע"ד הרגיל, כשילד הוא בגיל חינוך [שאו ישנו הציווי "ושננתם לבניך", כיון שעדיין אינו יכול לחנך את עצמו], הנה ברובא דרובא [ועאכ"כ בזמן שבית המקדש הי' קיים, שאז היו ברכות ה' בגלוי יותר מאשר בזמן הגלות] חי אביו, ובמילא מובן שאצל רוב ישראל היו הבנים במעמד ומצב ש"אביו מלמדו תורה".

ויתירה מזה מוסיפה הגמרא, שכשראו ש"מי שאין לו אב לא הי' למד תורה", "התקינו שיהיו מושיבין מלמדי תינוקות בירושלים", בסמכם על הפסוק "כי מציון תצא תורה (ודבר ה' מירושלים)", ולשם הביאו ילדים מכל ארץ ישראל. וכיון שכן, הרי רחוק עוד יותר המעמד ומצב שיש לחשוש ש"תשתכח תורה מישראל".

ועוד מוסיפה הגמרא, ש"התקינו שיהיו .. מכניסין אותן כבן ט"ז כבן י"ז" — וטעם הדבר, בפשטות, דכיון שהוצרכו לשלחם מהבית, המתינו עד שיוכל להשגיח על עצמו — "ומי שהי' רבו כועס עליו, מבעיט בו ויצא".

(50) פרש"י ב"ב שם — מיבמות סא, א.

(48) כא, א.

(49) ישע"י ב, ג.

ונמצא, שגם לפני תקנת יהושע בן גמלא למדו תורה לא רק ילדים שיש להם אב, אלא גם אלו שאין להם אב, שהרי היתה אפשרות להעלותם לירושלים וכו' (מלבד "מי שהי' רבו . . מבעיט בו ויצא").

ואז "בא יהושע בן גמלא ותיקן שיהיו מושיבין מלמדי תינוקות בכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר, ומכניסין אותן כבן שש כבן שבע" (ולא להמתין עד שיהיו "כבן ט"ז כבן י"ז").

ואעפ"כ אומרת הגמרא, שתקנה זו הצילה לא רק את מי שהי' רבו מבעיט בו ויצא, או את מי שאין לו אב ואין אפשרות להעלותו לירושלים וכו', אלא תקנה זו פעלה "שלא תשתכח תורה מישראל"!

ומכן רואים עד כמה נוגע החינוך של "כבן שש כבן שבע" — לא רק לילד זה או למשפחה וחוג שלו, אלא שעי"ז מבטיחים "שלא תשתכח תורה מישראל".

י. ויש להוסיף בזה:

בנוגע להתחלת הלימוד אצל מלמדי תינוקות "כבן שש כבן שבע" — מבאר רבינו הזקן בהתחלת הלכות תלמוד תורה, שגם לפני כן היו אצל התינוק עניני יהדות: "משיתחיל לדבר (בהיותו בן שנתיים⁵¹) מלמדו (אביו) תורה צוה לנו משה וגו'", "ואח"כ מלמדו מעט מעט פסוקים בעל פה . . (ובשנה הרביעית מלמדו אותיות התורה כדי שירגיל עצמו לקרות בתורה" — כיון ש"בימיהם שהיו מספרים הרוב בלשון הקודש (שהיתה השפה המהלכת בבית וברחוב) . . לא היו צריכין ללמד התינוקות פירוש המלות, רק הקריאה בנקודות וטעמים . . כי לא היו הנקודות והטעמים כתובים בימיהם אלא כספר תורה שלנו".

ואע"פ שמגיל שנתיים התחיל כבר החינוך באופן ש"מלמדו תורה" — הנה אם לא יהי' מוכן עבורו "חדר" כשהי' "כבן שש כבן שבע", קיימת סכנה "שתשתכח תורה מישראל" ח"ו!

ועאכ"כ בימינו אלו, שכדי שיהי' "אביו מלמדו תורה", צריך תחילה ללמד את האב... ועם האב קשה יותר "להסדר" מאשר עם הילד, וכפי שרואים בפועל שנקל יותר לפעול על צעיר שיתחיל לילך בדרך התורה והמצוה, מאשר לפעול זאת אצל מי שכבר עברו רוב שנותיו והתנהג באופן אחר.

ובשעה שאצל האב חסרה הכרה זו, ועאכ"כ שברחוב לא מדברים

(51) רד"ק עה"פ וירא שם. סה"מ תקס"ח ע' תפח.

הוספה

א

בי"ה. ו' תמוז תשי"ד

ברוקלין

הרה"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים

עוסק בצ"צ יהודא מלכא שי

הוא ובי"ב יעמדו על הברכה ממקור הברכות.

מאשר הנני קבלת מכתבו מכטי' סיון וכבקשתו אזכירנה ואת בי"ב שיחיו על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להמסטרך להם בגשמיות וברוחניות אשר בבני ישראל גוי אחד (הממשיכים האחדות) בארץ יחדיו ילכו, וגדולה זכות התעסקותו באהלי יוסף יצחק הנקראים על שמו של כ"ק מו"ח אדמו"ר צי"ע ומתנהגים ברוחו להוסיף בברכות השי"ת בכל הנ"ל, ובפרט בימי סגולה אלו יב' ויג' תמוז הבע"ל בו מזלו נצח, אשר גם הסטרא אחרא והלעו"ז נכנע לפניו ויצא לחירות בהכרזה דדין נצח, בטח יעורר ר"ר על כל ההולכים בעקבותיו וממשיכים בעבודה בקדש כפי הוראותיו אשר יפתח ה' אוצרו הטוב וישפיע להם בתוך כאחבי"י שי' שפעת חיים וברכה מרובה.

בברכת הצלחה.

א

גוי אחד (הממשיכים האחדות) בארץ: שמואל-ב ז, כג. ועוד. וראה תניא אגה"ק רס"ט. "היום יום" כז אלול. ובכ"מ.

צי"ע: = צדיק יסוד עולם.

מזלו נצח: ראה ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח ובקה"ע שם. וראה גם שיחת י"ב תמוז שנה זו — תשי"ד (תו"מ התועדויות ח"ב — תשי"ד ח"ג — ע' 86).

דדין נצח: ראה ויק"ר פכ"ד, ג.

יפתח ה' אוצרו הטוב: ע"פ תבוא כח, יב.

יפתח ה' . . וישפיע להם . . וברכה מרובה: לשון כ"ק אדמו"ר מהור"צ נ"ע במכתבו אשר שלח לחגיגת י"ב תמוז הראשונה — ט"ו סיון תרפ"ח (אג"ק שלו ח"ב אגרת שפו (ע' פא). וש"נ).

ואין לדאוג מה יעשו עם הכסף — כי תמיד יהיו מספיק ענינים של חינוך בריא, חינוך הכשר וחינוך על טהרת הקודש, שיוכלו לנצל עבורם את כל הכסף שישנו במזומן, עם כל הכסף שיכולים ללוות, והקב"ה יעזור שיהי' זה באופן ד"לוו עלי ואני פורע"⁹¹.

וכשיעשו כל ענינים אלו בשמחה ובטוב לבב — תפרוץ השמחה את כל הגדרים, ותשרוף את כתלי הגלות (בלשון בעל הגאולה והשמחה⁹²), ו"יעלה הפורץ לפנינו"²⁵, ויוליכנו קוממיות לארצנו, ובעגלא דידן.

* * *

"יהדות", ויש צורך ללמד (לא רק נקודות וטעמים, אלא) מהתחלת האל"ף-בי"ת של יהדות — אזי מודגש יותר הצורך להבטיח "שלא תשתכח תורה מישראל", עי"ז שלא יסתפקו בכך שישנם ישיבות עבור "כבן ט"ז כבן י"ז", ולא יסמכו על כך שמסתמא יש לילד אב שסבו הי' שומר תורה ומצוה וכו', אלא חובה לזכור מה שפעל יהושע בן גמלא — ש"זכור אותו האיש לטוב", היום ואתמול ומחר — ש"תיקן שיהיו מושיבין מלמדי תינוקות בכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר", גם בעיר שמעולם לא ביקר בה, להיותו כהן גדול שע"פ דין צריך לדור בירושלים (כפי שמביא הרמב"ם⁵²), ששם יש "חדרים" עבור מי שאין לו אב שילמדו תורה, ואעפ"כ נגע לו לתקן תקנה — שנשארה תקנה קבועה לכל הדורות עד לימינו אלו, שהובאה לדין בפועל בנוגע לחיוב כל קהילה בישראל — "שיהיו מושיבין מלמדי תינוקות בכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר".

יא. וכאמור לעיל, שזכרון זה אינו כדי שיתוסף אצלו סיפור יפה, אלא זהו חלק מהתורה — הוראה בנוגע לפועל, שעליו להשתדל לעשות כל התלוי בו שתתקיים תקנה זו בסביבתו, ובכל עיר ועיר שיכול לפעול בה באיזה אופן שיהי', אפילו בעיר שמעולם לא ביקר בה.

וע"פ המדובר כמ"פ אודות דברי רבינו הזקן⁵³ שציווי התורה נכתבו בנוסח וסגנון שיש בו ב' פירושים: לשון ציווי ולשון הבטחה — ישנם ב' פירושים אלו גם בענין "ושננתם לבניך".

ואין הדבר תלוי אלא ברצונו: באם רק ירצה — בודאי יצליחו הקב"ה לא רק לקיים "ושננתם לבניך" כפשוטו, ולא רק לקיים "ושננתם לבניך אלו התלמידים" (כמ"ש בספרי²⁰), אלא גם לקיים תקנת יהושע בן גמלא, ש"בכל עיר ועיר" שנודע לו שדרים בה יהודים, עליו לברר אם יש גם "חדר" עבור תינוק בן שנתיים ש"מתחיל לדבר", שילמדו עמו "תורה צוה לנו משה", ואח"כ ילמדו עמו את האל"ף-בי"ת של יהדות, וכאמור לעיל, שהיסודות לזה צריכים להקבע כבר "מפי עוללים ויונקים".

וכאשר יתנהג כמו יהושע בן גמלא, בודאי יצליח — כיון ש"הקב"ה עוזרו"⁵⁴ וזכות הרבים מסייעתו — להיות נכלל בין אלו שהם "זכורים לטוב" לכל הדורות.

ובפרט כשיראו את הפירות בפועל — שהנהגה הולכים ילד וילדה

91) ביצה טו, סע"ב. הובא בשו"ע אדה"ז (92) ראה אג"ק שלו ח"ו ע' שעב (נעתק או"ח סרמ"ב ס"ג. הל' ת"ת פ"א סה"ז. ב"היום יום" בתחלתו).

52) הל' כלי המקדש פ"ה ה"ז. במדבר יג, ג. ובכ"מ. 53) ראה תו"א ס"פ תשא (פו, ג). לקו"ת 54) ראה סוכה נב, ריש ע"ב. וש"נ.

שקיבלו חינוך הכשר וחינוך על טהרת הקודש ע"י השפעתו, במישרין או בעקיפין — פירות חיים, שיעשו פירות ופירי-פירות, דורות של יהודים שעוסקים בתורה ומקיימים מצוותי".

ואז יקויים בו גם המאמר "מי שיש לו מנה רוצה מאתיים", "מאתיים, רוצה ד' מאות"⁵⁵ — שבגלל הצלחתו בפעם הראשונה, ירצה לעשות ב"פ ככה וד"פ ככה וכו', ולעשות ככל ענינים אלו מתוך שמחה וטוב לבב.

ועד שנזכה לקיום היעוד "מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים"⁵⁶, שאז — כדברי הנביא — "לא ילמדו עוד איש את רעהו גו' כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם"⁵⁷, בקרוב ממש, בביאת משיח צדקנו.

* * *

יב. מאמר (כעין שיחה) ד"ה וירד מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ.

* * *

יג. כל האמור לעיל⁵⁸ בפירוש "וירד מים עד ים"⁵⁹ — הו"ע של דרשה, פירושים והסברות וכו', ולאח"ז יכול כל אחד לחשוב: מה זה נוגע במעשיו שלו?

ובכן: בהמשך להמדובר אודות ההתעסקות בענין החינוך באופן גדול ורחב, בכל עיר ועיר וכו', בהתאם לתקנת יהושע בן גמלא — יש לבאר הענין ד"וירד מים עד ים" באופן הקשור במיוחד עם עסקנות ציבורית ועסקנים ציבוריים, או אלו שיכולים להשפיע על עסקנים ציבוריים, כדלקמן.

יד. בחיי האדם בכלל, הן יהודים והן אינם יהודים, ישנה המציאות של "ים" בשני הפרטים האמורים לעיל: (א) "כל הנחלים הולכים אל הים", (ב) "הם שבים ללכת"⁶⁰ — שהמים חוזרים מהים אל הנחלים.

ענין זה מצינו לכל לראש אצל מלך בישראל:

הדין הוא שמלך אסור בעשיית מלאכה — שהרי "כיון שנתמנה

(55) ראה קה"ר פ"א, יג. פ"ג, יו"ד. רמב"ן תשובה ספ"ט. ובחיי ס"פ חיי שרה. ועוד.

(56) ישע"י יא, ט. וראה רמב"ם הל' ע'... ואילך.

מלכים בסופן. (59) תהלים עב, ח.

(57) ירמ' לא, לג. וראה רמב"ם הל' קהלת א, ז.

כפשוטו, והן בענינים רוחניים, שלא להתנהג באופן ש"בשרירות לבי אלך"⁸⁷, אלא לילך ב"דרך האמצעית" (כלשון הרמב"ם⁸⁸, ככל הפרטים שבדבר), שבכללות הרי זו דרך התורה והמצוה, שעל ידה נעשה ענין הרפואה — כלשון חכמינו ז"ל: "תורה מביאה רפואה לעולם"⁸⁹ — באופן שמלכתחילה "לא אשים עליך", כך, שיכולים לנעול את כל בתי-הרפואה, כיון שאין חלאים, כי אם עולם בריא!

ולכן, לכל לראש יש להבטיח את ענין החינוך — באופן שיהיו ילדים בריאים בגשמיות וברוחניות גם יחד.

וכיצד עושים זאת — כשמתחילים את החינוך לא "כבן ט"ז כבן י"ז", שאז יכול להיות מצב ש"מבעיט .. ויצא" (כנ"ל מדברי הגמרא במסכת ב"ב⁴⁸), וגם לא לסמוך על משהו אחר, אפילו לא על אביו, ובפרט בתקופתנו זו, שחלק מהאבות הם בעצמם עדיין "קטנים", וצריכים להתחיל לילך "לגן ילדים", כדי שיספרו להם אודות האל-ף-בי"ת של יהדות, בד בבד עם האל-ף-בי"ת בענינים שבין אדם לחבירו.

וכתוצאה מזה, תהי' הקטנת מספר הזקוקים לידי ריפוי ברוחניות ועי"ז לידי ריפוי בגשמיות למספר קטן ביותר.

ועוד ענין בזה — אפילו מנקודת מבט של "ביזנעס" (כאמור לעיל) — שכשיתנו לילדים חינוך נכון, הנה לאח"ז יהיו הם ה"מנדבים" שיתנו כסף כמ"פ ככה עבור המוסדות שניתן בהם אימון בנוגע לכספי ציבור לחלקם באופן המתאים.

וכאמור לעיל, לכל לראש נוגע הדבר ל"פעדעריישאָנס", וכן ליושב-ראש של קהילות וכיו"ב, בנוגע לענין שבו מחויבים בתקופתנו זו ובארצות אלו — לחנך כל בן ובת, גם כשיש להם הורים, ואפילו כשחושבים שההורים ידאגו לכך, כיון שבנוגע לחינוך אין לסמוך על ספק, ואין להסתפק במדה זעירה ואפילו במדה בינונית, אלא החינוך צריך להיות באופן ד"ספי לי' כתורא" (כלשון הגמרא⁹⁰) — שיתנו עבור ענין החינוך כל מה שיכולים ליתן, ועד לאופן הכי גדול שיכולים למצוא (וכשרוצים — מוצאים), ועי"ז יעמידו דור בריא, כך, שלא יהי' זקוקים לידי רפואה, כיון שמלכתחילה "לא אשים עליך", אלא הם בריאים, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

(87) נציבים כט, יח.

(88) ראה עירובין נד, א. זח"ג קס, רע"א.

פרש"י בשלח טו, כו.

(90) כתובות נ, א. ב"ב כא, א.

טז. והנה, מובן מעצמו שהנתינה ל"כל הנחלים" היא עבור דברים טובים, שהרי "לאו ברשיעי עסקינן"⁸² ח"ו, אבל, גם בדברים טובים גופא יש קדימה — מה בא בתור "פרשה ראשונה", "נהר ראשון", ומה בא בתור "פרשה שני" ומה בא לאחר"ז.

ולדוגמא: "בית רפואה" — קשור עם מצות ביקור חולים שהיא מצוה נעלית ביותר, וזהו ענין שנכלל בציווי "להדמות בו... והלכת בדרכיו", "מה הקב"ה נקרא חנון אף אתה הי' חנון"⁸³, ועד"ז "הקב"ה ביקר חולים אף אתה בקר חולים"⁸⁴.

אבל יש שתי דרכים כיצד לרפא חולה:

דרך אחת היא — להמתין עד שיחלה, רח"ל, ואז מחפשים עצות כיצד לרפאותו — דבר שכרוך בהוצאות כספיות גדולות, וגם בצער, הן עבור החולה, הן עבור בני-ביתו, והן עבור אלו שמטפלים בו, כיון שיש עסק עם ענין של חולי רח"ל.

אבל יש דרך שני' ברפואה — כלשון הכתוב⁸⁵: "כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני הוי' רופאך", שזהו רופא שהנהגתו היא באופן שמלכתחילה "לא אשים עליך".

ובכן: כיצד מבטיחים שאדם לא יהי' חולה רח"ל? — עי"ז שנותנים לו את החינוך הנכון, שאז הוא מתנהג בדרך הישר, בדרך הצדק והישר, בכל ענינו, ובמילא הוא מונע את כל הענינים שיכולים להביא ומביאים לידי חולי.

ובלשון הרמב"ם בהלכות דעות⁸⁶: "כל המנהיג עצמו בדרכים אלו שהורינו אני ערב לו שאינו בא לידי חולי... ואינו צריך לרופא, ויהי' גופו שלם ועומד על בוריו כל ימיו".

וזוהי הדרך כיצד להבטיח שלא יצטרכו "בית רפואה", ולא יצטרכו את כל הענין של ריפוי חולים — כיון שפועלים שלכתחילה "לא אשים עליך".

יז. וזהו מה שהתחילו להרעיש, אשר, הן אמת שצריך להחזיק "בתי רפואה" (שלא יצטרכו להגיע אליהם) וכו', אבל עוד לפני"ז צריך להבטיח שלא תהי' הנהגה באופן של "זולל וסובא", הן בגשמיות

(82) ראה יומא ו, א. וש"נ.
(83) סהמ"צ להרמב"ם מ"ע הח'. וראה ציון בתחלתו (ע' 3 ואילך). וש"נ.
(84) סוטה יד, א. וראה גם תו"מ — מנחם
(85) בשלח טו, כו.
(86) פ"ד ה"כ.

אדם פרנס על הציבור (אפילו בעיר קטנה) אסור בעשיית מלאכה בפני שלשה⁶¹, ועאכו"כ מלך בישראל. ואילו בנוגע להתעסקות בענינים של פרנסה — אין זה ענינו, וכיון שאין זה ענינו, הרי זה יכול להזיק לענין המלוכה, ולכן אסור לו לעסוק בכך.

ואעפ"כ, יש למלך את כל צרכיו בהרחבה, אלא שבפרט זה הוא בבחי' מקבל, והיינו, שבנוגע לכל צרכיו, מהפרט הכי קטן עד לפרט הכי חשוב, הרי הוא במעמד ומצב שמקבל זאת מאחרים (בדוגמת "כל הנחלים הולכים אל הים", שהים שמקבל מים מכל הנחלים).

אלא שאינו מקבל זאת בדרך של בקשה, אלא בתור ציווי, כמובן מהמבואר בפרשת מלך שבנבואת שמואל⁶² שיש בה כמה פרטים בנוגע להנהגת המלך.

ולאידך גיסא, כל ההשפעות בכל המדינה מתחילים ונמשכים ע"י המלך (בדוגמת הנחלים שמקבלים מהים) — לא רק בשעת מלחמה, שאז המלך הוא זה "אשר יצא לפניו ואשר יבוא לפניהם"⁶³, ועל ידו שוללים שלל ובוזזים בו, אלא אפילו בשנים כתיקונם, בימי שלום, גם אז הסדר הוא שכל הענינים שבמדינה, עד לפרט הכי קטן, נעשים על פיו של המלך — כפי שמצינו בסיפור של יוסף, שאפילו ענינים של מזון הוצרכו להיות על ידו דוקא, כפי שאמר לו פרעה: "על פיהך ישק כל עמי"⁶⁴, "ובלעדיך לא ירים איש את ידו ואת רגלו"⁶⁵ — מצד היותו "משנה למלך", שנתמנה ע"י המלך.

ועד"ז מצינו אצל משה רבינו, עליו נאמר⁶⁶ "ויהי בישורון מלך": לכתחילה הי' אצל משה רבינו סברא שכשמבקשים בשר אין זה שייך אליו: כשבנ"י "התאוו תאוה" ואמרו "מי יאכילנו בשר"⁶⁷ — אמר משה רבינו להקב"ה "מאין לי בשר"⁶⁸, וכפי שמסביר רבינו הזקן⁶⁹ שמשה רבינו טען שאין לו שייכות לענין של בשר; הוא צריך לעסוק בענינים רוחניים, ללמוד תורה עם בנ"י — בהתאם לשמו הקבוע לכל הדורות: "משה רבינו", ש"קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע"⁷⁰ ועל ידו לזקנים וכו' עד סוף כל הדורות. אבל כשצריכים לאכול בשר מצד "התאוה תאוה"

(61) קידושין ע, א. רמב"ם הל' סנהדרין
(62) שמואל"א ח, יא ואילך.
(63) פינחס כז, יז ובפרש"י.
(64) מקץ מא, מ.
(65) שם, מד.
(66) ברכה לג, ה.
(67) בעלותך יא, ד.
(68) שם, יג.
(69) ראה לקו"ת בעלותך לא, ד.
(70) אבות רפ"א.

— יש לחפש זאת אצל אנשים פשוטים, עכ"פ יהודים פשוטים, אבל אין זה ענינו של משה רבינו.

אבל בפועל, הנה גם השפעת הבשר הוצרכה להיות ע"י משה רבינו דוקא⁷¹, להיותו מנהיג הדור ומלך הדור, כי, כשם שהראש שבגוף האדם נמשך ממנו חיות לכל האברים והוא המנהיג לכל האברים, כך גם ה"ראש" שבעם ישראל, המלך שבישראל, ענינו "אשר יצא לפניו" ואשר יבוא לפניו — בשעת מלחמה ח"ו, ויתירה מזה בשעת שלום — שעל פיו ישק כל העם, ובלעדו לא ירים איש את ידו ואת רגלו; הכל תלוי במלך.

והרי זה בדוגמא לספירת המלכות, שיש בה שתי נקודות הנ"ל: (א) "לית לה מגרמא כלום"⁷², אלא מקבלת הכל מהספירות שלפני, וע"ש זה נקראת "כנסת ישראל"⁷³. (ב) ואעפ"כ נקראת בשם "מלכות", ועד להתנשאות עצמית, וכמבואר בכ"מ⁷⁴ בענין "אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה"⁷⁵, שקאי על ספירת המלכות כפי שנעשית "ראש" לכל הספירות כולם, שזהו מצד הענין ד"כתר" — "כתר מלכות".

[ולהעיר גם מהידוע⁷⁶ בנוגע למאסר וגאולה של רבינו הזקן, שאחת הטענות היתה על זה שאומרים ש"מלכות" "לית לה מגרמא כלום", שזה מורה עד כמה קשורים ענינים אלו ביחד].

וגם בימינו ש"אין מלך בישראל"⁷⁷ (עד שיבוא מלך המשיח) — יש דוגמתו אצל פרנס של ציבור, "מאן מלכי רבנן"⁷⁸, כמו רב בעיר, שאע"פ שאינו עוסק בענינים של פרנסה, ומחזיקים אותו על חשבון הקהלה, הרי הוא ה"מרא דאתרא" שעל פיו ישק כל דבר — לא רק הוראה בנוגע לשיעור בתורה, אלא גם בנוגע לבשר כשר, חינוך הכשר, ועד לכל הפרטים כולם.

טו. ובנוגע לפועל ("רעדן ביוזעס"...) — יש לעורר על ענין ששייך לעסקנות ציבורית, שיש מציאות שחידשה ארצות-הברית שנקראת בשם "פעדערייטש"ן"⁷⁹, שגם בה ישנם שתי נקודות הנ"ל:

71) ראה גם סה"מ קונטרסים ח"ב שלג, תרנ"ט ע' צה. וש"נ.
72) תהלים קיח, כב.

73) ראה זהר ח"א לג, ב. קפא, א. רמט, (76) ראה בית רבי ח"א רפט"ז. "התמים" ב. ח"ב רטו, א. ריח, ב. ע"ח ש"ו (שער העקודים) פ"ה. (77) לשון הכתוב — ס' שופטים יז, ו. (78) ראה פרדס שכ"ג (שער ערכי ועוד. הכינויים) ערך כנס"י. (79) ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רנג, ב.

74) ראה סה"מ תרמ"ט ריש ע' רנה. (ברע"מ).
75) ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רנג, ב.
76) ראה בית רבי ח"א רפט"ז. "התמים" ב. ח"ב רטו, א. ריח, ב. ע"ח ש"ו (שער העקודים) פ"ה. (77) לשון הכתוב — ס' שופטים יז, ו. (78) ראה פרדס שכ"ג (שער ערכי ועוד. הכינויים) ערך כנס"י. (79) ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רנג, ב.

"פעדערייטש"ן" — אינה כורה זהב, ואינה מדפיסה שטרות-כסף, ואין לה שייכות ל"אוצר" של המדינה; "פעדערייטש"ן" הם בבחינת "הנחלים הולכים על הים" — לאסוף כסף בכל מקום שיכולים ("וואו נאָר ס'לאָזט זיך"): אצל יחיד ופרט, אצל כלל, ב"פעדערייטש"ן" נוספת וכיו"ב.

והענין השני ש"פעדערייטש"ן" צריכה לעשות הוא — "הם שבים ללכת" — לחלק את הכסף.

ועד"ז "וירד מים עד ים" — "ים הקדמוני" ו"ים האחרון"⁸⁰:

כשם שמשדלים בנוגע ל"ים הקדמוני", שיכנס ל"קופה" סכום כסף גדול יותר — כמו"כ צריך להבטיח בנוגע ל"ים האחרון", שחלוקת הכסף תהי' בסדר הראוי של קדימה ואיחור: מה בא קודם ומה בא לאחר זה, מי הוא הנהר הראשון, הנהר השני, נהר השלישי והנהר הרביעי, ועאכו"כ שלא להפחית מהענינים שיש להם דין קדימה ולתת עבור ענינים שהם טפלים.

ועד"ז [כ"ק אדמו"ר שליט"א הפסיק ואמר בבת-שחוק: כאן מוכרחני להיות זהיר בלשונן יש מציאות שנקראת "שר האוצר", שענינו — לא להדפיס כסף; ענין זה עושה "בנק" או משרד אחר, ואילו ענינו שר האוצר הוא — לאסוף כסף, ולפעול שיהיו "כל הנחלים הולכים אל הים", והיינו, שכאשר הקב"ה עוזרו למצוא חן "בעיני אלקים ואדם", אזי מצליח בעריכת כל סוגי המגביות. ולאח"ז ישנו הענין שצריך לעשות עם הכסף — שזהו הענין השני של הים, שממנו נמשך ונחלק בכל הנחלים. ועד"ז בנוגע לכל "יושב-ראש" באיזה איגוד וארגון שיהי' בארצות-הברית — שרובם ככולם מתנהלים באופן שיש קופה שבה אוספים את הכספים באופן ש"הנחלים הולכים אל הים"; ואז מגיע התפקיד העיקרי של הארגון, האיגוד וכיו"ב — להבטיח שה"מים" שנאספים ב"ים" יחולקו באופן המתאים: מי שצריך להיות ראשון — הוא הראשון, ומי שצריך להיות השני — הוא השני וכו'.

וכאשר חלוקת הכסף ע"י "פעדערייטש"ן" וכיו"ב היא לפי רצון ומשפטי הקב"ה, "משפטיך למלך תן"⁸¹ — הרי זה מצדיק את העובדה שבפעם השני' יוכלו לקוות שהקב"ה יתן ברכה והצלחה כמ"פ ככה.

(79) = פדרצי. (81) תהלים עב, א. וראה ד"ה וירד מים

(80) כנ"ל במאמר פ" (לעיל ע'...). עד ים שנאמר בהתוועדות פ"ב ואילך (לעיל ע'...).